

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.7.7.2023

Pan Sebastian Bartczak
Wójt Gminy Bytnica

Bytnica 52
66-630 Bytnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/005/LZG – Realizacja przez wybrane organy administracji publicznej z terenu województwa lubuskiego obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Bytnicy (dalej jako „Urząd”), Bytnica 52, 66-630 Bytnica.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sebastian Bartczak, od dnia 22 listopada 2018 r. pełni funkcję Wójta Gminy Bytnica (dalej jako „Wójt Gminy”).
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do 2 lutego 2024 r., z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Beata Jakubowska, doradca prawny, na podstawie legitymacji służbowej nr 22533. 2. Norbert Serafin, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LZG/100/2023 z dnia 21 listopada 2023 r.

[akta kontroli str. 1-3]

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej jako „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania Urzędu w zakresie objętym kontrolą.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Urząd nie spełnił minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zarówno w zakresie dostępności architektonicznej, jak i cyfrowej, oraz informacyjno-komunikacyjnej.

W zakresie dostępności architektonicznej Urząd nie zapewnił wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków. Dodatkowo, nie zainstalowano w Urzędzie urządzeń oraz nie zastosowano środków technicznych i rozwiązań architektonicznych, które umożliwiałyby dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem technicznych, nie zapewniając w tym względzie również dostępu alternatywnego. W Urzędzie nie przygotowano także informacji na temat rozkładu pomieszczeń w sposób dotykowy lub głosowy.

Przeprowadzone w toku kontroli oględziny budynku Urzędu wraz z sąsiadującą przestrzenią ujawniły szereg barier architektonicznych. Części z nich nie usunięto w drodze tzw. racjonalnego usprawnienia, pomimo że Urząd mógł to uczynić w niedługim czasie, nie ponosząc w związku z tym znaczących nakładów, tj.: niewyznaczenie stanowiska postojowego dla osób niepełnosprawnych, zaniechanie naklejenia taśm lub innych elementów kontrastowych na krawędziach stopni schodów oraz w miejscu wystąpienia uskoku różnicującego poziom podłogi na ogólnodostępnym korytarzu, pozostawienie bez naprawy niestabilnych oraz uszkodzonych fragmentów powierzchni schodów zewnętrznych.

Urząd, wbrew wymogom prawa, nie zapewnił osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób, a obowiązująca w Urzędzie instrukcja bezpieczeństwa pożarowego nie była aktualizowana od chwili jej wprowadzenia, tj. od 2009 r. i nie uwzględnia ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

Urząd, celem eliminacji barier architektonicznych, nie korzystał ze wsparcia finansowego Programu Dostępność Plus, ani o takie wsparcie się nie ubiegał, jednak kilkakrotnie podejmował działania mające na celu uzyskanie środków na poprawę dostępności do usług publicznych świadczonych przez Urząd. Ostatecznie, w 2023 r. Urząd otrzymał zapewnienie finansowania inwestycji kompleksowej modernizacji swojej siedziby ze środków zewnętrznych. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Urzędu w tym zakresie, a także dostrzega szczupłość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminy Bytnica w relacji do rozmiaru prac, jakie powinny być wykonane, by zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami minimalną dostępność architektoniczną. Dodatkowe utrudnienie we wdrożeniu wszystkich potrzebnych zmian w tym zakresie może stanowić również zabytkowy charakter budynku.

Urząd, w odniesieniu do administrowanych stron internetowych, nie spełnił wymagań dotyczących zapewnienia dostępności cyfrowej. Wykazane w toku oględzin braki świadczą, w przypadku strony www.bytnica.pl, o występowaniu barier uniemożliwiających korzystanie z tej strony przez osoby ze szczególnymi potrzebami, a więc w istocie niedostępności cyfrowej strony, w przypadku zaś strony www.bip.bytnica.pl - o utrudnieniach i niedogodnościach w korzystaniu ze strony przez wskazane osoby.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Urząd nie spełnił minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, a także nie zapewnił dostępu alternatywnego w tym względzie. Co prawda zapewniono obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, jednak nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących oraz nie przygotowano na stronie internetowej Urzędu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo oraz nagrania treści w polskim języku migowym.

Urząd terminowo wyznaczył koordynatora ds. dostępności, przygotował i opublikował deklarację dostępności dla swojej strony BIP, a także sporządził i przekazał na odpowiednim formularzu raport o stanie zapewnienia dostępności.

Jednocześnie, Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zaniechanie realizacji szeregu innych obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, co polegało na:

- nieprzygotowaniu planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności,
- nieuwzględnianiu w treści zawieranych umów, z podmiotami innymi niż publiczne, warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem minimalnych wymagań oraz uniwersalnego projektowania,
- braku sporządzenia i opublikowania deklaracji dostępności dla jednej z administrowanych przez Urząd stron internetowych,
- nierzetelnym sporządzeniu deklaracji dostępności dla strony BIP Urzędu oraz raportu o stanie zapewnienia dostępności w zakresie informacji opisujących stan dostępności cyfrowej,
- przypadkach niedokonywania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności dla strony BIP Urzędu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W dniu 29 września 2020 r., tj. z zachowaniem terminu wskazanego w art. 59 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (zwanej dalej: „UZD”)³, Wójt Gminy wyznaczył koordynatora do spraw dostępności (dalej jako „Koordynator”). Stosownie do art. 14 ust. 5 UZD, na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (dalej „BIP”) Urzędu opublikowano dane kontaktowe koordynatora.

[akta kontroli str. 4-8]

2. W okresie objętym kontrolą Koordynator nie przygotował planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (zwanego dalej „planem poprawy dostępności”). Szczegółowe ustalenia w tym względzie zostały ujęte w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 4-13]

3. W okresie objętym kontrolą, poza dokumentami opublikowanymi na stronie BIP Urzędu w zakładce „dostępność”, w żadnych innych dokumentach sporządzanych przez Urząd nie były uwzględniane potrzeby osób uprawnionych na podstawie UZD.

W przypadku zlecania lub powierzania przez Urząd, na podstawie umów, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, nie określano w treści umów warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD.⁴ Szczegółowe ustalenia w tym względzie zostały ujęte w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 5-24, 69-163]

4. Stosownie do art. 10 ust. 1 oraz art. 10 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁵, zwanej dalej „UDC”, Urząd sporządził deklarację dostępności, którą opublikował na swojej stronie BIP⁶. Urząd nie prowadzi strony obsługiwanej przez aplikację mobilną.

Urząd nie opublikował deklaracji dostępności dla drugiej strony internetowej, którą prowadzi⁷, o czym szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 5-13, 193-201, 202-209]

Odnosnie daty sporządzenia przez Urząd deklaracji dostępności, informacje zawarte na stronie BIP oraz w raporcie o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego były sprzeczne. Zgodnie ze stroną BIP Urzędu, deklarację sporządzono 21 września 2020 r., jednocześnie podając wcześniejszą datę jej aktualizacji – 2 września 2020 r.

Wójt Gminy, zapytany kiedy faktycznie sporządzono i opublikowano deklarację dostępności, wyjaśnił: *Rozbieżności te wynikają najprawdopodobniej*

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2240.

⁴ Szczegółową analizą objęto osiem umów zawartych przez Urząd w latach 2022-2024.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1440.

⁶ <https://bip.bytnica.pl/deklaracja-dostepnosci>

⁷ <https://bytnica.pl/>

z przeprowadzonej modyfikacji poprzedniej strony internetowej BIP. Dat dziennych nie pamiętam, ale deklarację dostępności na pewno opublikowano we wrześniu 2020 r.

[akta kontroli str. 5-13, 153-163]

Deklarację dostępności, stosownie do art. 10 ust. 2 UDC, sporządzono z wykorzystaniem wzoru określonego w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiającej wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego⁸, m.in. ujmując treść deklaracji w przewidziane w sekcji I załącznika części, jak: *Status pod względem zgodności, Treści niedostępne, Informacje zwrotne i dane kontaktowe, Postępowanie odwoławcze*.

Deklaracja dostępności zawierała ponadto informacje wskazane w art. 10 ust. 4 UDC, przy czym informacje dotyczące dostępności cyfrowej zostały odnotowane nierzetelnie. Ponadto, nie dokonywano przeglądu i ewentualnej aktualizacji deklaracji dostępności w terminach wskazanych w art. 11 UDC. Szczegółowy opis tych ustaleń został ujęty w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 5-13]

5. Realizując obowiązek wskazany w art. 58 w związku z art. 11 ust. 1 UZD, Urząd przekazał w dniu 31 marca 2021 r. raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i opublikował go w ww. dniu na swojej stronie BIP. Raport ten został przygotowywany na formularzu opracowanym przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej (art. 11 ust. 3 UZD).

Raport, stosownie do art. 11 ust. 2 pkt 1 UZD, zawierał informacje w zakresie spełniania przez Urząd, w ramach prowadzonej działalności, minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD, przy czym informacje dotyczące dostępności cyfrowej zostały odnotowane nierzetelnie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 9-13, 20-24]

6. Zgodnie z art. 6 pkt 1 UZD, minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności architektonicznej obejmują m.in.:

- ✓ zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- ✓ instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- ✓ zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.

Dla budynku, w którym znajduje się Urząd, nie wystąpiły przesłanki z art. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁹ (dalej: rozporządzenie ws. warunków technicznych), które dotyczyło projektowania, budowy i przebudowy oraz zmian sposobu użytkowania, w związku z czym określone

⁸ Dz. Urz. UE L 256 z 12 października 2018 r.

⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.

w nim normy nie znajdują zastosowania, niemniej posłużono się nimi dla zobrazowania występujących w budynkach parametrów.

W toku kontroli przeprowadzono oględziny budynku Urzędu wraz z sąsiadującą przestrzenią. W efekcie stwierdzono następujące odstępstwa od minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej osobom ze szczególnymi potrzebami:

a. Na parkingu przynależnym do budynku Urzędu nie przewidziano ani jednego stanowiska postojowego dla osób niepełnosprawnych, na ogólną liczbę jedenastu miejsc parkingowych.

b. Budynek Urzędy posiada dwie kondygnacje i stanowi niski budynek użyteczności publicznej, w rozumieniu § 55 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁰, zwanego dalej „rozporządzeniem”. Pomimo tego, wbrew przepisom prawa, nie zainstalowano w nim urządzeń technicznych zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp na kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi. Zaznaczyć należy, że dostęp taki nie został zapewniony nawet na pierwszą kondygnację – brak podjazdu dla osób niepełnosprawnych.

c. Drzwi wejściowe do budynku mają dwuskrzydłową konstrukcję, przy czym szerokość skrzydła głównego wynosi jedynie 76 cm, zamiast przewidzianych prawem co najmniej 90 cm. Z kolei, drzwi do zlokalizowanego na parterze ogólnodostępnego pomieszczenia użytkowego, pełniącego rolę sali obsługi interesantów, są zbyt wąskie (82 cm zamiast 90 cm) oraz zbyt niskie (193 cm zamiast 200 cm). Ponadto, w drzwiach do sekretariatu (Wójta i Sekretarz Gminy), zlokalizowanego na drugiej kondygnacji, występuje zbyt wysoki próg – 2,5 cm zamiast co najwyżej 2 cm.¹¹

d. W holu na parterze umieszczono informację wizualną na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, brakuje natomiast informacji dotykowej lub głosowej.

e. Szerokość użytkowa biegu schodów prowadzących z parteru na piętro mieści się w przedziale od 97 cm do 99 cm, zamiast wymaganych prawem co najmniej 120 cm. Ponadto niektóre stopnie na tych schodach przekraczają dopuszczalny wymiar 17,5 cm, osiagając niekiedy nawet 22 cm. Z kolei wymiary spocznika wynoszą 110 cm na 126 cm, zatem żadna długość nie osiąga minimalnej szerokości użytkowej wynoszącej 150 cm. Dodatkowo, krawędzie stopni schodów nie są kontrastowe, a noski stopni schodów wiodących na piętro budynku są tak wyprofilowane, że mogą powodować zahaczenie o nie tyłem buta przy schodzeniu oraz potykanie się przy wchodzeniu.¹²

f. Szerokość stopni schodów zewnętrznych wynosiła od 29 do 31 cm, zamiast wymaganych co najmniej 35 cm.¹³

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.

¹¹ Zgodnie z par. 61 ust. 1 rozporządzenia, położenie drzwi wejściowych do budynku oraz kształt i wymiary pomieszczeń wejściowych powinny umożliwiać dogodne warunki ruchu, w tym również osobom niepełnosprawnym. Stosownie do par. 62 ust. 1 rozporządzenia, drzwi wejściowe do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych powinny mieć w świetle ościeżnicy co najmniej: szerokość 0,9 m i wysokość 2 m. W przypadku zastosowania drzwi zewnętrznych dwuskrzydłowych szerokość skrzydła głównego nie może być mniejsza niż 0,9 m. Z kolei zgodnie z par. 62 ust. 3 rozporządzenia, w drzwiach, o których mowa w ust. 1, wysokość progów nie może przekraczać 0,02 m.

¹² Zgodnie z par. 68 ust. 1 rozporządzenia, graniczne wymiary schodów stałych w budynkach użyteczności publicznej są następujące: minimalna szerokość użytkowa biegu – 1,2 m; minimalna szerokość użytkowa spocznika – 1,5 m; maksymalna wysokość stopnia – 0,175 m. Z kolei, zgodnie z par. 71 ust. 4 rozporządzenia – krawędzie stopni schodów w budynkach użyteczności publicznej powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki.

¹³ Stosownie do par. 69 ust. 5 rozporządzenia, szerokość stopni schodów zewnętrznych przy głównych wejściach do budynku powinna wynosić w budynkach użyteczności publicznej co najmniej 0,35 m.

g. Schody zewnętrzne są wyposażone w balustrady, natomiast schody wewnętrzne mają balustradę, jednak od strony ściany nie zostały wyposażone w poręcze przyściennie, umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie.¹⁴

h. Balustrada przy schodach wewnętrznych ma wysokość 90-95 cm, natomiast balustrady przy schodach zewnętrznych 73-76 cm. Ponadto, wszystkie balustrady mają przestrzenie pomiędzy ich elementami konstrukcyjnymi większe niż 20 cm; poręcze w balustradach, zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz budynku, nie są przedłużone.¹⁵

i. Na pierwszej kondygnacji budynku, na korytarzu, będącym pomieszczeniem ogólnodostępnym, istnieje zróżnicowany poziom podłogi, gdzie różnica poziomów wynosi 8 cm. Miejsce to nie zostało przystosowane do ruchu osób niepełnosprawnych i jest oznaczone w sposób mało widoczny.¹⁶

j. Żadne z pomieszczeń higienicznosanitarnych znajdujących się w budynku Urzędu nie zostało przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.¹⁷

k. Powierzchnia schodów zewnętrznych w chwili przeprowadzania oględzin była bardzo śliska (ogłędziny prowadzone w temperaturze ok. 0 st. C, przy dużej wilgotności powietrza i podłoża), a część płytek na schodach była uszkodzona i niestabilnie przytwierdzona. Ponadto, stwierdzono brak wykończenia wyróżniającego się odcieniem, barwą lub fakturą na dole i szczycie oraz przy fragmentach spoczynkowych schodów wewnętrznych i zewnętrznych.¹⁸

Brak działań skutkujących usunięciem niektórych z ww. barier architektonicznych stanowi nieprawidłowość, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 25-51]

Wójt Gminy, odnosząc się do powyższego, wyjaśnił: *Na wstępie należy zaznaczyć, że siedziba Urzędu od dekad znajduje się w zabytkowym budynku, który powstał w pierwszym ćwierćwieczu XX wieku. Budynek jest wpisany indywidualnie do gminnej ewidencji zabytków, dodatkowo jest elementem chronionego typu genetycznego wsi określanym jako ulicówka. Determinuje to i ogranicza w sposób znaczny możliwości*

¹⁴ Zgodnie z par. 296 rozporządzenia, schody zewnętrzne i wewnętrzne, służące do pokonania wysokości przekraczającej 0,5 m, powinny być zaopatrzone w balustrady lub inne zabezpieczenia od strony przestrzeni otwartej (ust. 1). Schody zewnętrzne i wewnętrzne, o których mowa wyżej, w budynku użyteczności publicznej powinny mieć balustrady lub poręcze przyściennie, umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie. Przy szerokości biegu schodów większej niż 4 m należy zastosować dodatkową balustradę pośrednią (ust. 3).

¹⁵ Stosownie do par. 298 ust. 2 rozporządzenia, wysokość i prześwity lub otwory w wypełnieniu balustrad powinny mieć następujące wymiary: a) minimalna wysokość balustrady, mierzona do wierzchu poręczy – 1,1 m; b) maksymalny prześwit lub wymiar otworu pomiędzy elementami wypełnienia balustrady – 0,2 m. Z kolei, zgodnie z par. 298 ust. 5 rozporządzenia, poręcze przy schodach zewnętrznych i pochylniach, przed ich początkiem i za końcem, należy przedłużyć o 0,3 m oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie.

¹⁶ Stosownie do par. 74 rozporządzenia, w budynku użyteczności publicznej pomieszczenia ogólnodostępne ze zróżnicowanym poziomem podłóg powinny być przystosowane do ruchu osób niepełnosprawnych. Z kolei zgodnie z par. 306 rozporządzenia, w budynku użyteczności publicznej, w miejscach, w których następuje zmiana poziomu podłogi, należy zastosować rozwiązania techniczne, plastyczne lub inne sygnalizujące tę różnicę (ust. 1). W budynkach tych powierzchnie spoczynków schodów i pochylni powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg schodów lub pochylni (ust. 2).

¹⁷ Zgodnie z par. 86 ust. 1 rozporządzenia, w budynku, na kondygnacjach dostępnych dla osób niepełnosprawnych, co najmniej jedno z ogólnodostępnych pomieszczeń higienicznosanitarnych powinno być przystosowane dla tych osób.

¹⁸ Stosownie do par. 305 ust. 1 rozporządzenia, nawierzchnia dojść do budynków, schodów i pochylni zewnętrznych i wewnętrznych, ciągów komunikacyjnych w budynku oraz podłóg w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi powinna być wykonana z materiałów niepowodujących niebezpieczeństwa poślizgu. Z kolei zgodnie z par. 306 rozporządzenia, w budynku użyteczności publicznej, w miejscach, w których następuje zmiana poziomu podłogi, należy zastosować rozwiązania techniczne, plastyczne lub inne sygnalizujące tę różnicę (ust. 1). W budynkach tych powierzchnie spoczynków schodów i pochylni powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg schodów lub pochylni (ust. 2).

nieskrępowanego działania w celu poprawy jego dostępności. Nadmienić należy, że Gmina Bytnica jest małą gminą o niedużych możliwościach budżetowych z dochodów własnych (prawie 80 % stanowią lasy). Z uwagi na powyższe, wszelkie działania inwestycyjne realizowane są wyłącznie z dofinansowania ze źródeł zewnętrznych. Po objęciu przeze mnie stanowiska wójta pod koniec 2018 roku, skupiłem się w pierwszej kolejności na pozyskaniu środków w celu realizacji zadań związanych z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb wspólnoty, tj. budowy i remontów infrastruktury związanej z dostarczaniem wody i odprowadzaniem ścieków oraz dróg gminnych. Jestem również świadomy potrzeb, jakie występują w zakresie dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych, w szczególności jeśli chodzi o zapewnienie dostępności osób z pewnymi ograniczeniami fizycznymi. W przedmiotowym zakresie występują wieloletnie zaległości. W związku z tym, w 2022 r. aplikowaliśmy o dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, programu „Dostępny samorząd – granty”, w celu poprawy dostępności do usług publicznych świadczonych przez Urząd Gminy w Bytnicy dla osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez budowę dojścia i podjazdu dla osób niepełnosprawnych oraz wdrożenie nowej Strony WWW i BIP dostosowanych do WCAG 2.1. Niestety wniosek nie został rozpatrzony pozytywnie. W roku 2023 z powodzeniem ubiegaliśmy się o środki (prawie milion złotych) na gruntowną modernizację budynku Urzędu. Aktualnie sporządzana jest dokumentacja projektowa, która ma uwzględniać m.in. potrzeby osób niepełnosprawnych (budowę toalet dostosowanych dla osób niepełnosprawnych, budowę parkingu dla osób niepełnosprawnych, budowę podjazdu wraz z barierkami, co umożliwi osobom niepełnosprawnym, dla których schody stanowią znaczną lub całkowicie ograniczającą barierę, dostęp do usług publicznych świadczonych w Urzędzie Gminy w Bytnicy. Podjazd będzie zlokalizowany w bocznej części budynku gdzie osoby niepełnosprawne będą miały bezpośredni dostęp do miejsca parkingowego). Należy podkreślić, że projekt modernizacji będzie podlegał uzgodnieniom z Lubuskim Konserwatorem Zabytków. Aktualnie wystąpiono do Konserwatora z prośbą o wydanie zaleceń konserwatorskich dla planowanej inwestycji. Odnosząc się do konkretnych barier stwierdzonych podczas kontroli (...) należy zauważyć, że większość z nich wynika z faktu, iż są to oryginalne elementy konstrukcyjne (...) zabytkowego budynku, a ich usunięcie uzależnione będzie od zgody Konserwatora Zabytków.

[akta kontroli str. 153-163]

Urząd zlecił na podstawie umowy zawartej dnia 11 października 2023 r. „opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej remontu budynku Urzędu”, która ma obejmować m.in. sporządzenie inwentaryzacji architektoniczno-konstrukcyjnej, ekspertyzy technicznej i przeciwpożarowej, wykonanie projektu architektoniczno-budowlanego, projektu technicznego (branża konstrukcyjna, sanitarna, elektryczna), sporządzenie kosztorysu inwestorskiego, przedmiaru robót dla każdej z branż oraz specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót. Zgodnie z postanowieniami umowy, jej przedmiot ma być wykonany w terminie do 30 kwietnia 2024 r., za wynagrodzeniem w wysokości 46,5 tys. zł brutto.

W dniu 29 stycznia 2024 r. Urząd wystąpił do Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze o wydanie zaleceń konserwatorskich, w związku z realizacją inwestycji pn. „Modernizacja zabytkowego budynku Urzędu Gminy w Bytnicy”, finansowanej ze środków Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Wójt Gminy, zapytany dlaczego wystąpiono o wydanie zaleceń konserwatorskich dopiero po upływie prawie czterech miesięcy od zlecenia opracowania dokumentacji

projektowej remontu budynku Urzędu, wyjaśnił: (...) W trakcie prac projektowych projektantka wykonała inwentaryzację budowlaną budynku, ekspertyzę techniczną, wskazała nieprawidłowości obecnych rozwiązań w budynku odnośnie przepisów warunków technicznych dot. budynków, przepisów przeciwpożarowych i bhp (m.in. drewniana zabiegowa klatka schodowa nie spełnia przepisów ppoż, brak możliwości technicznych wyodrębnienia nowej klatki schodowej, skrzydła drzwiowe zbyt wąskie, nieprawidłowy kierunek otwierania drzwi, zbyt wysokie progi w budynku, brak toalety dla osób niepełnosprawnych, zabiegowe, zbyt wąskie schody do piwnicy, brak odpowiedniej izolacyjności przegród budowlanych, nieprawidłowe wymiary schodów zewnętrznych), wykonała koncepcję rozwiązań projektowych (...). 5 stycznia br. (...) odbyło się spotkanie robocze odnośnie dokumentacji projektowej dla powyższego zadania z udziałem projektantki (...), pracownicy urzędu (...) oraz Wójta Gminy (...). Projektantka przedstawiła zinventaryzowane nieprawidłowości w budynku, koncepcję rozwiązań projektowych. Ze względu na zabytkowy charakter budynku, projektantka zaproponowała pozostawienie zabytkowych elementów budynku jak np. stolarka drzwiowa, poddanie ich renowacji. Tematem otwartym pozostała wymiana, bądź renowacja stolarki okiennej, jeśli wymiana to na okna z określonych materiałów (drewniane, PCV), prace, materiały schodów zewnętrznych i pochylni – do uzgodnienia z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Dokumentacja projektowa, ujmująca wszelkie roboty i prace przy zabytku, zgodnie z podpisaną umową, powinna posiadać wszelkie opinie i uzgodnienia, w tym uzgodnienie z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Zielonej Górze.

Po spotkaniu roboczym, niezależnie od prac projektowych, uznano aby gmina wystąpiła z wnioskiem do Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dodatkowo o zalecenia konserwatorskie odnośnie przedmiotowego budynku, nie będące obligatoryjnym dokumentem w realizacji przedmiotowego zadania.

[akta kontroli str. 70-73, 164-168, 217-221, 253]

Urząd, stosownie do art. 6 pkt 1 lit. d) UZD, zapewnił wstęp do swojej siedziby osobom korzystającym z psa asystującego.

[akta kontroli str. 5-8]

W związku z brakiem dźwigu osobowego (par. 54 ust. 1 rozporządzenia) oraz innego urządzenia technicznego zapewniającego osobom niepełnosprawnym dostęp na kondygnacje z pomieszczeniami użytkowymi (par. 55 ust. 2 rozporządzenia), nie istnieje możliwość szybkiej ewakuacji osoby na wózku inwalidzkim lub obciążonej inną niesprawnością narządu ruchu (np. poruszającej się o kulach) z budynku. Nie przewidziano również informacji głosowej (dla osób niewidomych lub słabowidzących) uruchamianej w sytuacji zagrożenia powodującego konieczność ewakuacji osób z budynku.

W Urzędzie obowiązuje instrukcja bezpieczeństwa pożarowego, przyjęta zarządzeniem Wójta Gminy z 30 marca 2009 r. Dokument ten nie zawiera opisu sposobu zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania, o czym mowa w art. 6 pkt 1 lit e UZD.

Urząd, wbrew wymogowi wskazanemu w art. 6 pkt 1 lit. d) UZD, nie zapewnił osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób. Ponadto, obowiązująca w Urzędzie instrukcja bezpieczeństwa pożarowego nie była aktualizowana od chwili jej wprowadzenia, tj. od 2009 r. Szczegółowe ustalenia w tym względzie ujęto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[akta kontroli str. 25-66]

7. Badanie w zakresie dostępności cyfrowej stron internetowych Urzędu przeprowadzono w oparciu o przygotowaną przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów „Listę kontrolną do samodzielnego badania dostępności cyfrowej strony internetowej i jej zgodności z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych” w wersji 2.2 z 2021 r. oraz standardami Web Content Accessibility Guidelines 2.1 (WCAG 2.1.).

Dokonując analizy stron posłużono się pytaniami z tzw. poziomu podstawowego¹ (26 pytań) i jednym pytaniem z tzw. poziomu średniego¹ Listy kontrolnej oraz dodatkowo zbadano czy dostępne na stronie internetowej pliki PDF, których pobranie było możliwe, były czytelne. W bloku 27 pytań znajdowało się tzw. pięć pytań kluczowych¹⁹, na które według autorów Listy kontrolnej, negatywna odpowiedź na choćby jedno z takich pytań, oznacza bariery uniemożliwiające korzystanie ze strony przez osoby ze szczególnymi potrzebami, a nie tylko niedogodność czy utrudnienie.

W wyniku przeprowadzonych oględzin zweryfikowano pod kątem zapewnienia dostępności cyfrowej stronę: www.bytnica.pl oraz www.bip.bytnica.pl wraz z podstroną zawierającą deklarację dostępności²⁰ oraz dane kontaktowe²¹, które są administrowane przez Urząd Gminy w Bytnicy. W wyniku analizy stwierdzono m.in., w odniesieniu do strony:

a) www.bytnica.pl;

- na stronie samoistnie nie uruchamiał się dźwięk - pytanie kluczowe;
- na stronie znajdowała się mapa strony i wyszukiwarka;
- nie występowały elementy, które szybko błyskają na czerwono lub gwałtownie zmieniają jasność - pytanie kluczowe);
- na stronie nie występowało zabezpieczenie CAPTCHA – pytanie kluczowe,

co było zgodne z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych²², zwanej dalej „UDC”. Niespełnianie przez stronę innych kryteriów opisano również w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

b) www.bip.bytnica.pl;

- podczas nawigacji klawiaturą widoczny był aktywny element, a wszystkie aktywne elementy były dostępne za pomocą klawiatury (pytanie kluczowe);
- nie stwierdzono pułapki klawiaturowej;
- nie występowały elementy, które szybko błyskają na czerwono lub gwałtownie zmieniają jasność (pytanie kluczowe);
- na stronie samoistnie nie uruchamiał się dźwięk (pytanie kluczowe);
- na stronie nie występowało zabezpieczenie CAPTCHA – pytanie kluczowe.
- na stronie znajdowała się mapa strony i wyszukiwarka,

co było zgodne z art. 5 ust. 1 UDC. Niespełnianie przez stronę innych kryteriów opisano również w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

¹⁹ Tj.: 1) czy wszystkie elementy aktywne w serwisie dostępne są za pomocą klawiatury? 2) czy występuje na stronie pułapka klawiaturowa? 3) czy występują elementy, które szybko błyskają na czerwono lub gwałtownie zmieniają jasność? 4) czy jest automatycznie uruchamiany dźwięk, którego nie da się zatrzymać? 5) Czy zabezpieczenie CAPTCHA jest dostępne cyfrowo?

²⁰ https://bip.bytnica.pl/wiadomosci/1204/wiadomosc/680205/aktualizacja_deklaracji_dostepnosci_zostala_poddana_przegladowi

²¹ <https://bip.bytnica.pl/kontakt>

²² Dz. U. z 2023 r. poz. 1440.

8. Urząd nie spełnił minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, a także nie zapewnił dostępu alternatywnego w tym względzie. Szczegółowy opis tych ustaleń został zamieszczony w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej Urząd zapewnił jedynie obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, m.in. poprzez pocztę elektroniczną, przysyłanie wiadomości tekstowych oraz przysyłanie faksów (art. 6 pkt 3 lit. a UZD); dodatkowo zamieszczono informacje w tekście łatwym do czytania (art. 6 pkt 3 lit. c UZD).

W okresie objętym kontrolą nie wystąpił przypadek, by osoba ze szczególnymi potrzebami wnioskowała o zapewnienie komunikacji z Urzędem we wskazanej przez siebie formie (art. 6 pkt 3 lit. d UZD).

[akta kontroli str. 5-19, 25, 34, 174]

9. W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły skargi, wnioski bądź petycje, których przedmiotem byłyby zagadnienia dotyczące zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

[akta kontroli str. 153-163, 169-173]

10. Urząd nie korzystał ze wsparcia finansowego Programu Dostępność Plus, ani o takie wsparcie się nie ubiegał.

W 2022 r. Urząd aplikował o dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, programu „Dostępny samorząd – granty”, w celu poprawy dostępności do usług publicznych świadczonych przez Urząd dla osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez budowę dojścia i podjazdu dla osób niepełnosprawnych oraz wdrożenie nowych stron internetowych, jednak projekt nie został zakwalifikowany do realizacji.

W 2023 r. Urząd z powodzeniem ubiegał się o środki w wysokości 980 tys. zł²³ z Banku Gospodarstwa Krajowego, w ramach „Polskiego Ładu” („Rządowy Program Odbudowy Zabytków”), uzyskując w lipcu 2023 r. wstępną promesę na realizację inwestycji pn. „Modernizacja zabytkowego budynku Urzędu Gminy w Bytnicy”. Głównym celem inwestycji jest utrzymanie historycznego wyglądu, poprawa bezpieczeństwa, warunków pracy oraz zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych. W ramach zadania przewiduje się m.in. wykonanie nowych ciągów komunikacyjnych oraz podjazdu dla osób niepełnosprawnych.

[akta kontroli str. 153-163, 167, 175-184]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Koordynator, wbrew obowiązкови sformułowanemu w art. 14 ust. 2 pkt 2 UZD, nie przygotował (a tym samym nie koordynował wdrożenia) planu poprawy dostępności w Urzędzie, który – stosownie do art. 14 ust. 3 ww. ustawy – powinien obejmować w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności oraz planowane przez Urząd działania w zakresie poprawy realizacji zadań dotyczących dostępności.

Niektóre elementy analizy stanu zapewnienia dostępności zostały zawarte na stronie BIP Urzędu – opisano podstawowe ograniczenia w zakresie dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej.

²³ Udział własny gminy to 20 tys. zł.

Koordynator, zapytany dlaczego nie przygotował planu poprawy dostępności, wyjaśnił: *Plan poprawy dostępności nie został przygotowany przez nieuwagę. Obecnie jest w fazie sporządzania. Przewiduję ukończenie prac nad jego formułowaniem do końca I kwartału br.*

[akta kontroli str. 4-13, 67-68]

2. Począwszy od 6 września 2021 r. (art. 4 ust. 3 w zw. z art. 73 pkt 3 UZD), w przypadku zlecenia lub powierzenia, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, Urząd w treści zawieranych umów nie określał warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD. Od powyższej daty Urząd również nie zapewniał dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach umów, o których mowa w art. 4 ust. 3 UZD, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania (art. 4 ust. 4 w zw. z art. 73 pkt 3 UZD).

Wójt Gminy, odnosząc się do powyższego, wyjaśnił: *Powyższe zaniechanie spowodowane było nieuwagą i słabą znajomością regulacji określających prawa osób ze szczególnymi potrzebami, z uwagi na relatywnie krótki okres ich obowiązywania. Deklaruję, że od 2024 r. do treści umów zawieranych przez Urząd, tam gdzie będzie to niezbędne, będą wprowadzane stosowne klauzule, tak by w miarę możliwości zapewnić dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, biorąc pod uwagę wymogi uniwersalnego projektowania.*

[akta kontroli str. 69-163]

3. Urząd, wbrew art. 10 ust. 1 UDC, nie sporządził i nie opublikował deklaracji dostępności dla strony internetowej <https://bytnica.pl/>, którą prowadzi.

Wójt Gminy, odnosząc się do powyższego, wyjaśnił: *Deklaracja dostępności dla strony internetowej <https://bytnica.pl/> nie została sporządzona przez nieuwagę. Byliśmy przekonani, że wystarczy deklaracja dostępności dla strony BIP Urzędu.*

[akta kontroli str. 5-13, 153-163, 185-216]

4. Stosownie do art. 10 ust. 4 UDC, deklaracja dostępności powinna zawierać m.in. informację lub link do informacji o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej.

Na stronie BIP Urzędu, podstronie dotyczącej deklaracji dostępności znajduje się link pn. *Pobierz wynik przeprowadzonej analizy zapewnienia dostępności cyfrowej*. Po jego uruchomieniu następuje otwarcie pliku pdf z raportem o stanie zapewnienia dostępności, o którym mowa w art. 11 UZD.

W raporcie tym znajduje się jedynie informacja, że strona BIP Urzędu jest „częściowo zgodna” z wymogami UDC, a w sekcji „Komentarze i uwagi dotyczące dostępności cyfrowej”, w której należało zamieścić słowny opis dostępności cyfrowej, zamieszczono tylko zapis o treści: „Prowadzone są prace nad zmianą strony”.

Raport o stanie zapewnienia dostępności, stosownie do art. 11 ust. 2 pkt 1 UZD, powinien zawierać informacje w zakresie spełniania przez Urząd, w ramach prowadzonej działalności, minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD.

Wójt Gminy, zapytany dlaczego w deklaracji dostępności oraz w raporcie o stanie zapewnienia dostępności nie ujęto opisu dostępności cyfrowej ze wskazaniem niezgodności lub wyłączeń, które uniemożliwiły uznania strony za w pełni zgodną z wymogami UDC, wyjaśnił: *Informacje zawarte w deklaracji dostępności*

opublikowanej na stronie BIP Urzędu oraz w raporcie o stanie zapewnienia dostępności, w zakresie dostępności cyfrowej, są faktycznie zbyt ogólnikowe. Deklaruję, że przy najbliższej aktualizacji deklaracji dostępności oraz przy sporządzaniu kolejnego raportu zostaną uszczegółowione.

[akta kontroli str. 5-8, 153-163]

5. Zgodnie z art. 11 UDC, podmioty publiczne dokonują przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności do dnia 31 marca każdego roku oraz niezwłocznie w każdym przypadku, gdy strona internetowa lub aplikacja mobilna podlega zmianom mogącym mieć wpływ na jej dostępność cyfrową.

Na stronie internetowej BIP Urzędu zamieszczono informację, że deklaracja dostępności była aktualizowana we wrześniu 2020 r., w marcu 2021 r. oraz (po rozpoczęciu kontroli NIK) w grudniu 2023 r.

Wójt Gminy, zapytany dlaczego nie dokonano przeglądu i ewentualnej aktualizacji deklaracji w terminach do 31 marca 2022 r. oraz do 31 marca 2023 r., wyjaśnił: *Dotychczasowe aktualizacje deklaracji dostępności miały kosmetyczny charakter, gdyż niewiele zmian zaszło w samej dostępności, zapewnianej przez Urząd. Z kolei brak aktualizacji, które powinny być przeprowadzone w ww. terminach był spowodowany brakiem zmian w faktycznym stanie zapewnienia dostępności. W przyszłości będziemy corocznie, w terminie do końca I kwartału każdego roku, sporządzać aktualizację deklaracji dostępności, ewentualnie publikować informację o dokonaniu przeglądu deklaracji dostępności i braku potrzeby jego aktualizacji.*

[akta kontroli str. 5-8, 153-163]

6. Urząd nie spełnił minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności architektonicznej.

Przeprowadzone w toku kontroli oględziny budynku Urzędu wraz z sąsiadującą przestrzenią ujawniły szereg barier architektonicznych oraz następujące nieprawidłowości w zakresie spełnienia minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej osobom ze szczególnymi potrzebami:

a. Wbrew wymogowi określonemu w art. 12a pkt 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych²⁴, nakazującemu by w sytuacji, gdy liczba stanowisk parkingowych wynosi od 6 do 15, wyznaczono co najmniej jedno stanowisko postojowe dla osób niepełnosprawnych, na parkingu przynależnym do budynku Urzędu nie przewidziano ani jednego stanowiska postojowego dla osób niepełnosprawnych, na ogólną liczbę jedenastu miejsc parkingowych.

b. Wbrew wymogowi określonemu w art. 6 pkt 1 lit. c) UZD, nakazującemu zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, w holu na parterze budynku Urzędu umieszczono jedynie informację wizualną na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, brakuje natomiast informacji dotykowej lub głosowej.

c. W budynku Urzędu nie dokonano niezbędnych racjonalnych usprawnień, nie nakładających na Urząd nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, w postaci montażu czy naklejenia taśm lub innych elementów kontrastowych na krawędziach stopni schodów oraz w miejscu wystąpienia uskoku różnicującego poziom podłogi na ogólnodostępnym korytarzu znajdującym się na pierwszej kondygnacji budynku, a także nie naprawiono niestabilnych oraz uszkodzonych fragmentów powierzchni

²⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 645, ze zm.

schodów zewnętrznych, prowadzących do wejścia głównego do budynku, co zdaniem NIK było działaniem nierzetelnym.

Należy zaznaczyć, że zgodnie z par. 71 ust. 4 rozporządzenia, krawędzie stopni schodów w budynkach użyteczności publicznej powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki. Z kolei zgodnie z par. 306 ust. 1 rozporządzenia, w budynku użyteczności publicznej, w miejscach, w których następuje zmiana poziomu podłogi, należy zastosować rozwiązania techniczne, plastyczne lub inne sygnalizujące tę różnicę. Ponadto, stosownie do par. 305 ust. 1 tego rozporządzenia, m.in. nawierzchnia dojść do budynków oraz schodów powinna być wykonana z materiałów niepowodujących niebezpieczeństwa poślizgu.

d. Pomimo tego, że w budynku Urzędu, wbrew par. 55 ust. 2 rozporządzenia, nie zainstalowano urządzeń technicznych zapewniających osobom niepełnosprawnym dostęp na kondygnację z pomieszczeniami użytkowymi oraz ze względu na brak podjazdu dla osób niepełnosprawnych na pierwszą kondygnację budynku, Urząd nie zapewnił osobom ze szczególnymi potrzebami dostępu alternatywnego, o którym mowa w art. 7 ust. 1 i 2 UZD. Należy zaznaczyć również, że przy wejściu do budynku zlokalizowany był niedziałający dzwonek, którym osoby niepełnosprawne mogłyby przywołać pracowników Urzędu.

Wójt Gminy, odnosząc się do powyższego, wyjaśnił: *Deklaruję, że w miarę możliwości i w jak najkrótszym czasie, podejmiemy działania polegające na utworzeniu jednego stanowiska parkingowego dla pojazdów kierowanych przez osoby niepełnosprawne, oznaczymy w sposób wyraźny przy pomocy taśm kontrastowych krawędzie schodów i uskok powierzchni podłogi na parterze. Naprawimy również dzwonek i rozważymy przeniesienie go w bardziej dogodnie dla osób niepełnosprawnych miejsce. W ramach szybkich usprawnień zapewnimy również informację głosową lub dotykową o rozkładzie pomieszczeń w budynku; nie zostało to uczynione do tej pory przez nieuwagę. Ze względu na ograniczenia techniczne i zabytkowy charakter budynku może nie być możliwości dostępu na drugą kondygnację. Ponadto, może się okazać niemożliwym instalacja poręczy przy schodach na drugą kondygnację, z uwagi na przepisy przeciwpożarowe (schody te są wąskie). Niemniej jednak, jeśli zostanie przeprowadzona modernizacja budynku, która ma obejmować również utworzenie podjazdu dla osób niepełnosprawnych, uzyskamy łatwe dojście (dojazd) do sekretariatu na parterze budynku, w ten sposób zapewniając dostęp alternatywny.*

[akta kontroli str. 25-51, 153-163]

7. Urząd, wbrew wymogowi wskazanemu w art. 6 pkt 1 lit. d UZD, nie zapewnił osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób, a obowiązująca w Urzędzie instrukcja bezpieczeństwa pożarowego nie była aktualizowana od chwili jest wprowadzenia, tj. od 2009 r.

Stosownie do art. 4 ust. 1 pkt 4 i 7 oraz art. 4 ust. 1a ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej²⁵, właściciel budynku, obiektu budowlanego lub terenu (ewentualnie ich zarządca lub użytkownik), zapewniając ich ochronę przeciwpożarową, jest obowiązany zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji, a także ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Z kolei zgodnie z par. 6 ust. 1 pkt 5 oraz par. 6 ust. 7 rozporządzenia z dnia 7 czerwca 2010 r. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony

²⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2057.

przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²⁶, właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów bądź ich części stanowiących odrębne strefy pożarowe, przeznaczonych do wykonywania funkcji użyteczności publicznej (...) zapewniają i wdrażają instrukcję bezpieczeństwa pożarowego, zawierającą warunki i organizację ewakuacji ludzi oraz praktyczne sposoby ich sprawdzania (par. 6 ust. 1 pkt 5). Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego jest poddawana okresowej aktualizacji, co najmniej raz na 2 lata (par. 6 ust. 7).

Zgodnie z par. 15 ust. 1 ww. rozporządzenia, z każdego miejsca w obiekcie, przeznaczonego do przebywania ludzi, zapewnia się odpowiednie warunki ewakuacji, umożliwiające szybkie i bezpieczne opuszczanie strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także zastosowanie technicznych środków zabezpieczenia przeciwpożarowego.

Wójt Gminy w powyższej sprawie wyjaśnił: *Brak wskazania w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, obowiązującej w Urzędzie, sposobu zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji spowodowany był nieuwagą osób formułujących taką instrukcję. Z kolei nieuwaga pracowników Urzędu przyczyniła się do nieaktualizowania ww. instrukcji. W najbliższym czasie zarządę przeprowadzenie analizy i aktualizacji treści instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, tak by spełniała wszystkie wymogi stawiane przez przepisy prawa. Przyznaję, że przy obecnych barierach architektonicznych, które występują w budynku Urzędu, nie istnieje możliwość szybkiej ewakuacji osoby na wózku inwalidzkim lub obciążonej inną niesprawnością narządu ruchu (np. poruszającej się o kulach) z budynku, bez znaczącej pomocy innych osób. Jednocześnie pragnę zauważyć, że bariery te, których występowanie zostało potwierdzone oględzinami przeprowadzonymi przez kontrolerów NIK, uniemożliwiają osobom poruszającym się na wózku inwalidzkim czy o kulach dostanie się do budynku Urzędu, zatem w sytuacji pożaru czy innego zagrożenia, nie wystąpiłby problem ewakuacji takich osób. Dodam, że w ramach planowanego przedsięwzięcia modernizacji budynku Urzędu (w ramach „Polskiego Ładu”), przewidywane jest utworzenie dodatkowego wyjścia ewakuacyjnego przystosowanego dla osób niepełnosprawnych.*

[akta kontroli str. 25-66, 153-163]

8. W wyniku przeprowadzonych oględzin w zakresie dostępności cyfrowej stron internetowych, tj.: www.bytnica.pl oraz www.bip.bytnica.pl wraz z podstroną zawierającą deklarację dostępności²⁷ oraz dane kontaktowe²⁸, które są administrowane przez Urząd Gminy w Bytnicy stwierdzono m.in.:

a) www.bytnica.pl;

- podczas nawigacji klawiaturą brak widoczności elementu aktywnego (fokusa) w związku z czym nie wystąpiła możliwość zweryfikowania czy wszystkie elementy aktywne w serwisie są dostępne za pomocą klawiatury - pytanie kluczowe (Kryterium 2.4.7 Widoczny fokus; Wytyczna 2.4 Możliwość nawigacji; Zasada Funkcjonalności); czy strona zawiera pułapkę klawiaturową (pytanie kluczowe) oraz czy nawigacja za pomocą klawiatury jest logiczna i zgodna z wyglądem strony;

²⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 822.

²⁷ https://bip.bytnica.pl/wiadomosci/1204/wiadomosc/680205/aktualizacja_deklaracji_dostepnosci_zostala_poddana_przegladowi

²⁸ <https://bip.bytnica.pl/kontakt>

- brak ostrzeżenia przed otwarciem nowego okna/zakładki w przeglądarce (Kryterium 2.4.4 Cel linku Wytyczna 2.4 Możliwość nawigacji; Zasada Funkcjonalności);
- po powiększeniu widoku strony do 200% brak było widocznej całości informacji ze strony – część treści zniknęło (Kryterium 1.4.4 Zmiana rozmiaru tekstu; Wytyczna 1.4 Rozróżnialność; Zasada Postrzegalność);
- brak unikalnych tytułów stron informujących o ich zawartości (Kryterium 2.4.2 Tytuł strony; Wytyczna 2.4 Możliwość nawigacji; Zasada Funkcjonalności);
- na stronie umieszczono jeden film zawierający ścieżkę dźwiękową, pozbawiony napisów dla osób niesłyszących (Kryterium 1.1.1 oraz 1.2.3; Wytyczna 1.1 Alternatywa tekstowa oraz 1.2 Multimedia; Zasada Postrzegalności);
- link do dokumentów do pobrania - plików PDF, nie zawierał informacji o jego formacie, rozmiarze i języku (Kryterium 2.4.4 Cel linku; Wytyczna 2.4 Możliwość nawigacji; Zasada Funkcjonalności);
- pliki PDF, których pobranie było możliwe, nie były czytelne – pliki były zwykłym skanem. Badanie wybranych plików (dokumentów)²⁹ przy wykorzystaniu programu PDF Accessibility Checker do badania zgodności plików PDF z wymogami WCAG 2.1. wykazało niespełnienie wymogów: 1.3 Możliwość adaptacji; 2.1 Dostępność z klawiatury; 2.4 Możliwość nawigacji.

b) www.bip.bytnica.pl;

- ostrzeżenie przed otwarciem nowego okna/zakładki w przeglądarce nie pojawiło się w odniesieniu do dwóch zbadanych linków (Kryterium 2.4.4 Cel linku Wytyczna 2.4 Możliwość nawigacji; Zasada Funkcjonalności);
- po powiększeniu widoku strony do 200% brak było widocznej całości informacji ze strony – część treści zniknęło (Kryterium 1.4.4 Zmiana rozmiaru tekstu; Wytyczna 1.4 Rozróżnialność; Zasada Postrzegalność);
- pliki PDF, których pobranie było możliwe, nie były czytelne – pliki były zwykły skanem. Badanie wybranych plików (dokumentów)³⁰ przy wykorzystaniu programu PDF Accessibility Checker do badania zgodności plików PDF z wymogami WCAG 2.1. wykazało niespełnienie wymogów: 1.3 Możliwość adaptacji; 1.4 Rozróżnialność; 2.4 Możliwość nawigacji; 3.1 Możliwość odczytania; 4.1 Kompatybilność.

[akta kontroli str. 185-216]

Zgodnie z art. 5 ust. 1 UDC, podmiot publiczny zapewnia dostępność cyfrową przez spełnienie przez jego stronę internetową wymagań określonych w załączniku do ustawy – określający wytyczne dla dostępności treści internetowych (stanowiące jednocześnie wymagania określone w pkt 9, 10, 11 Polskiej Normy wprowadzającej normę ETSI EN 301 549 V3.2.1:2021). Wynikające z przeprowadzonych oględzin ww. ustalenia każdorazowo stanowią odstępstwa od wymienionych wymagań ustawowych oraz wytycznych Polskiej Normy.

²⁹ Zarządzenie Nr 0050/1/2024 Wójta Gminy z 02.01.2024 w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu ofert https://cms-v1-files.idcom-jst.pl/sites/660/wiadomosci/226287/files/zarzadzenie_nr_0050_1_2024_w_sprawie_ogloszenia_konkursu_na_realizacje_zadan_z_zakresu_kultury_fizycznej.pdf; Pn. Sprawozdanie z realizacji „Rocznego programu współpracy Gminy Bytnica z Organizacjami Pozarządowymi https://cms-v1-files.idcom-st.pl/sites/660/wiadomosci/226284/files/sprawozdanie_z_realizacji_programu_wspolpracy_z_ngo_za_2023.pdf; Oświadczenie o wartości sprzedaży napojów alkoholowych <https://cms-v1-files.idcom-jst.pl/sites/660/cms/szablony/28800/pliki/oswiadczenie.pdf>

³⁰ Uchwała nr VII/43/2015 Rady Gminy Bytnica z dnia 23 września 2015r. w sprawie apelu do Państwa Posłów i Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej o odrzucenie zapisów projektu ustawy Prawo wodne; https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3067/wiadomosci/692022/files/raport_o_stanie_gminy_bytnica_za_2022_rok.pdf; https://bip-v1-files.idcom-jst.pl/sites/3067/wiadomosci/724337/files/scan_45.pdf

Wójt Gminy wyjaśnił, że zdając sobie sprawę z pewnych niedoskonałości stron internetowych, którymi administrujemy, odnośnie strony www.bytnica.pl - od października ub.r. trwają prace nad jej modernizacją. Po nich przystąpimy do udoskonalenia strony BIP. Z tego względu Urząd wstrzymał się z zapewnieniem alternatywnego sposobu dostępu do wymienionych stron. Następnie dodał, że po zakończeniu procesu uzgodnień i określeniu ostatecznego zakresu prac zostanie podpisana stosowna umowa lub zlecenie.

Wymienione powyżej braki w zapewnieniu stronom określonych w UDC oraz wytycznych WCAG 2.1. wymogów, zdaniem NIK, nie świadczą o „niedoskonałości stron internetowych”, jak twierdzi Wójt Gminy. Świadczą one, w przypadku strony www.bytnica.pl, o występowaniu barier uniemożliwiających korzystanie z tej strony przez osoby ze szczególnymi potrzebami, a więc w istocie niedostępności cyfrowej strony, w przypadku zaś strony www.bip.bytnica.pl - o utrudnieniach i niedogodnościach w korzystaniu ze strony przez wskazane osoby.

Ponadto brak realizacji wymienionych wymogów oznacza brak realizacji zasady funkcjonalności oraz postrzegalności, a w przypadku strony www.bip.bytnica.pl – również zasady kompatybilności, co było niezgodne z art. 5 ust. 2 UDC.

[akta kontroli str. 153-160]

W toku kontroli stwierdzono, że w dniu 3 października 2023 r. wpłynęła do Urzędu oferta firmy B. Kasperski Anielskie Ogrody m.in. na „opracowanie treści strony www.bytnica.pl”, jednak do dnia 31 stycznia 2024 r., umowa w przedmiotowym zakresie nie została zawarta.

Wójt Gminy wyjaśnił, że trwają uzgodnienia co do zakresów, rodzajów, szczegółowości itp. informacji oraz materiałów graficznych dla poszczególnych modułów strony www, wyboru szablonu graficznego, wersji kolorystycznej itp. Uzgodnienia w.w. dokonywane są przy pomocy strony testowej (szablonu), udostępnionego przez IDcom Group Sp. z o.o. Strona testowa jest w pełni edytowalnym szablonem (<http://bytnica.idcom-jst.pl/>), który po zakończeniu procesu uzupełniania danych przypisany zostanie do domeny www.bytnica.pl jako nowa strona www gminy.

Zapytany o sposób rozpoznania rynku Wójt Gminy wyjaśnił, że osoba, która złożyła ofertę była zatrudniona w Urzędzie na stanowisku ds. pozyskiwania środków zewnętrznych i promocji gminy. W przedmiotowym okresie posiadał wiedzę na temat atrakcji turystycznych i przyrodniczych gminy oraz innych które mogą posłużyć do tworzeniu treści na nową stronę www.

Dodatkowo zapytany o przyczyny braku regulaminu określającego zasady udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza 130 000 zł wyjaśnił, że obowiązujące przepisy prawa tego nie wymagają. W związku z powyższym opracowanie przedmiotowego dokumentu nie jest obligatoryjne. Informuję również, iż zdając sobie sprawę, że wprowadzenie regulamin udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nie przekraczającej 130 000 zł jest dobrą praktyką, dlatego podejmę kroki by taki regulamin wprowadzić.

Zdaniem NIK, posiadanie przez oferenta wiedzy na temat atrakcji turystycznych i przyrodniczych gminy nie gwarantuje stworzenia strony w sposób w pełni dostępny cyfrowo. Ponadto, przyjęty przez Urząd sposób postępowania w przedmiotowej sprawie, potwierdzony wyjaśnieniami Wójta, świadczy o braku rozpoznania rynku i wyborze najkorzystniejszej oferty. Sformułowanie regulaminu określającego zasady udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza 130 000,00 zł, rzeczywiście nie jest wymagane przepisami prawa, niemniej wydatkowanie środków

publicznych w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, jest już obowiązkiem Urzędu wynikającym z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³¹

[akta kontroli str. 217-252, 254-256]

9. W Urzędzie, wbrew art. 6 pkt 3 lit. b UZD, nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia. Ponadto, wbrew art. 6 pkt 3 lit. c UZD, nie zapewniono na stronie internetowej Urzędu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo oraz nagrania treści w polskim języku migowym.

Pomimo niespełniania ww. minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, Urząd nie zrealizował obowiązku określonego w art. 7 ust. 1 i 2 UZD, tj. nie zapewnił dostępu alternatywnego w zakresie informacyjno-komunikacyjnym.

Wójt Gminy, odnosząc się do powyższego, wyjaśnił: *Brak zainstalowania ww. urządzeń oraz odpowiedniego przygotowania stron internetowych Urzędu wynikał z naszej nieuwagi i niewystarczającej znajomości regulacji prawnych nakładających na Urząd spełnienie w tym względzie wymagań wskazanych w ustawie o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Postaramy się w miarę możliwości technicznych i finansowych te wymagania spełnić.*

[akta kontroli str. 5-13, 25, 34, 153-163, 174]

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Przygotowanie i wdrożenie planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
2. Uwzględnianie w treści zawieranych umów, z podmiotem innym niż publiczny, warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem minimalnych wymagań oraz uniwersalnego projektowania.
3. Sporządzenie i opublikowanie deklaracji dostępności dla strony internetowej www.bytnica.pl.
4. Ujmowanie w treści deklaracji dostępności oraz raportów o stanie zapewnienia dostępności rzetelnego opisu dostępności cyfrowej, ze wskazaniem niezgodności lub wyłączeń.
5. Terminowe dokonywanie przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności.
6. Kontynuację działań na rzecz zapewnienia minimalnych wymagań dotyczących dostępności architektonicznej Urzędu, o których mowa w art. 6 pkt. 1 lit. a, b, c oraz e UZD.
7. Dokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień poprawiających dostępność architektoniczną Urzędu.
8. Wyznaczenie co najmniej jednego stanowiska postojowego dla osób niepełnosprawnych przy budynku Urzędu

³¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1273, ze zm.

9. Ujęcie w treści instrukcji bezpieczeństwa przeciwpożarowego zagadnienia dotyczącego ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami oraz wyznaczenie pracowników odpowiedzialnych za ewakuację tych osób.
10. Podjęcie działań mających na celu spełnianie przez strony internetowe Urzędu wymagań w zakresie dostępności cyfrowej.
11. Podjęcie działań na rzecz zapewnienia minimalnych wymagań dotyczących dostępności informacyjno-komunikacyjnej Urzędu, o których mowa w 6 pkt 3 lit. b i c UZD, tj. przede wszystkim poprzez instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących oraz zapewnienie na stronie internetowej Urzędu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo oraz nagrania treści w polskim języku migowym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 9 lutego 2024 r.

Kontroler

Norbert Serafin
doradca ekonomiczny

*/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

*/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*